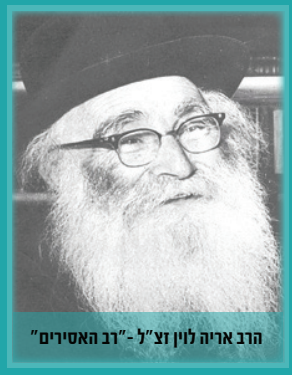
הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

פרשת קרח

כ"ו סיון תשע"ט

גליון מספר 128

דרך חיים

מחלוקת קרח לא הייתה מחלוקת נקודתית ואישית בינו ובין משה ואהרון. מדובר על מחלוקת על סדר הנהגת ה' את העולם. לקרח יש טענה כלפי רבונו של עולם אשר קבע את המציאות ואת הערכים השונים שבה. קרח לא מקבלת את ההבדל שקבע הקב"ה בין כהנים ללויים, בין לויים לשאר עם ישראל, ובכלל בין אדם לאדם.

טשטוש הגבולות של קרח מגיע עד כדי אי ההבנה של ההבדל בין עליון לתחתון, משפיע ומקבל. אי הבנה זו באה לידי ביטוי בקושיותיו על משה (תלמוד ירושלמי מסכת סנהדרין פרק י הלכה א):

"רב אמר קרח אפיקרסי היה. מה עשה? עמד ועשה טלית שכולן תכלת, אתא גבי משה אמר לו: משה רבינו טלית שכלה תכלת מה שתהא חייבת בציצית? אמר לו חייבת דכתיב (דברים כב יב) "גדילים תעשה לך וגו'". בית שהוא מלא ספרים מהו שיהא חייב במזוזה? אמר לו: חייב במזוזה, דכתיב (שם ו ט) "וכתבתם על מזוזות ביתך וגו'". אמר לו: בהרת כגריס מהו? אמר לו: טמא. פרחה בכולו? אמר לו: טהור. באותו שעה אמר קרח אין תורה מן השמים ולא משה נביא ולא אהרן כהן גדול".

התכלת באה בטלית כדי להביאו ליראת שמיים כדברי רבי מאיר (תלמוד בבלי מסכת סוטה דף יז עמוד א):

"דתניא היה ר' מאיר אומר: מה נשתנה תכלת מכל מיני צבעונין? מפני שהתכלת דומה לים, וים דומה לרקיע, ורקיע דומה לכסא הכבוד, שנאמר: "ויראו את אלהי ישראל ותחת רגליו כמעשה לבנת הספיר וכעצם השמים לטהר". וכתיב: "כמראה אבן ספיר דמות כסא"".

התכלת בא להזכיר את הרקיע, את כסא הכבוד, השאיפה כלפי מעלה. הקל וחומר של קרח שטלית שכולה תכלת פטורה מציצית של תכלת לא בא מתוך מבט כלפי מעלה אלא מתוך רצון שלא להרים מבט. הרי אפשר היה לטעון שגם אדם שגר מול הים לכאורה לא צריך ציצית. אלא שהתורה באה ואומרת לנו לקבוע פתיל תכלת באופן שמצריך התבוננות, "וראיתם אותו וזכרתם" (במדבר טו לט). הקל וחומר אותו עושה קרח הפוך מדעתו, החידוש אינו טלית שכולה תכלת אלא דווקא טלית כזו שמצריכה התבוננות. הרצון שלו להתפלג, לחלוק על כל המציאות, הביא אותו לטשטוש המושגים והמחשבה ההגיונית.

האר"י הקדוש מסביר את השורש של המחלוקת הזו, נשמת קין התעברה בנשמת קרח ונשמת הבל התעברה בנשמת משה. כבר בתחילה קין הקפיד על כך שה' שעה למנחתו של הבל ולשלו לא. בכך הרגיש קין מספר שתיים ושלעומתו הבל הוא צדיק יסוד עולם. מחלוקת זו שהגיעה עד לכדי רצח חזרה שוב לעולם על מנת להביא לתיקונה. קין היה צריך

המשך בעמוד הבא

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

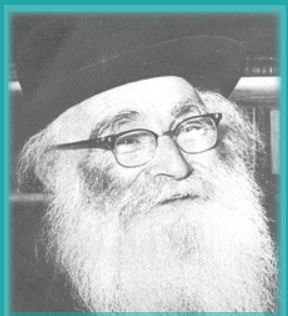

הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

דרך חיים

לתקן את חטאו ולהבין שגם אם הבל משפיע אין זה הופך אותו לנחות, על כל אחד לדעת את מקומו ותפקידו בשלמות הזו. השלמות האמיתית נמצאת בהרמוניה שבין החלקים השונים, אבל קרח לא מבין זאת ואומר כולם אחד, השלמות היא דווקא כשכולם שווים.

זו כוונת דברי רש"י "לקח את עצמו לצד אחד להיות נחלק מתוך העדה", קרח לוקח את עצמו לצד אחד, רוצה שהכל יהיה אחיד ושווה, ובזה נחלק מתוך העדה הרבגונית בה לכל אחד יש את תפקידו. קרח "לקח את עצמו"- חיפש את עצמיותו וישותו, בהיפך ממשה רבנו שדווקא ברח מההנהגה ובשל הביטול הזה זכה להיות המשפיע והמנהיג של עם ישראל. לכן מבקש משה רבנו מה' "אל תפן אל מנחתם" (במדבר טז טו). האיש הזה לא מבין את מקומו מול הקב"ה, הוא מחוץ לכלל, ולכן מן הראוי שלא יזכו להארת פנים מה'.

שבת שלום,

חיים אידלס

טלפון: 1700-700-999 | **דוא"ל:** ish.tsadik@gmail.com | **אתר:** www.ish-tsadik.org.il

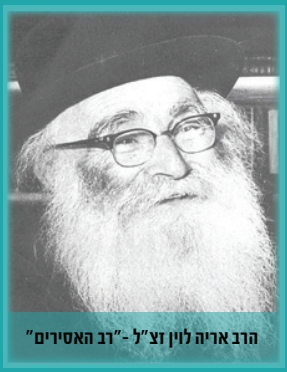
הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

בדרכו של ר' אריה

כאשר נולד אבי שמחה שלמה, בן זקוניו של רבי אריה, הייתה אז תקופה קשה מאוד בירושלים. אש המחלוקת בין חכמי הדור רבי יוסף חיים זוננפלד והראי"ה קוק שליט"א בערה בשיאה ובמלוא עוזה. אך איש כרבי אריה, המאחד בין כל שבטי ישראל על שלל חוגיהם ודעותיהם, לא ייתן לרוח זרה זו להיכנס אל חדרי ליבו למעט בהערכתו לגדולי התורה. בברית לבן זקוניו הראה זאת לרבים.

לברית שנערכה בבית החולים 'ביקור חולים' הזמין רבי אריה הן את הראי"ה קוק והן את הגרי"ח זוננפלד כאחד. היו 'מקורבים' שביקשו שהשניים לא יפגשו זה את זה, ולכן 'סידרו' כי הראי"ה יגיע לשמש כסנדק בשעת הברית, ואילו לר' יוסף חיים הודיעו על שעה מאוחרת יותר. אלא שהראי"ה, שמטבעו היה 'עילוי', לא דקדק בזמנים, ולעומתו ר' יוסף חיים היה מסודר ודייקן כמנהג בני הונגריה. כך התגלגל הדבר שמן השמיים הגיע הרב קוק כשכבר המתין של הרב זוננפלד.

מנהל בית החולים התרגש מאד מההזדמנות ששניהם נפגשו במקום אחד, והזמינם לסייר יחד באגף החדש של בית החולים, ושניהם נענו בחיוב. בברית עצמה שימש הרב קוק כסנדק והרב זוננפלד בירך את הברכות וקרא את שם הנימול.

אותם 'מקורבים' היו בטוחים שבגלל חילוקי הדעות החריפים צריכים להיות גם חילוקי לבבות, אבל בברית ההיא כולם נוכחו לדעת כמה תלמידי חכמים מרבים שלום בהולם ואוהבים זה לזה. לימים היה משתבח ר' שמחה שלמה על כך שכבר על ידי לידתו התרבה השלום בעולם.

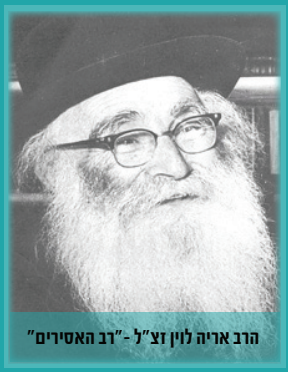
הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

הלכה ומנהג

הברכה האחרונה בתפילת שמונה עשרה היא ברכת 'שים שלום'. למנהג בני עדות המזרח והנוהגים להתפלל בנוסח 'ספרד' אומרים בכל התפילות "שים שלום", ולמנהג בני אשכנז מתפללים במנחה וערבית "שלום רב" (מלבד מנחה של שבת או מנחה שיש בה או ראוי להיות בה ברכת כהנים). אדם ששינה מנוסחתו ואמר "שים שלום" במקום "שלום רב" יצא ידי חובתו. אם טעה בשחרית ואמר "שלום רב" יצא ידי חובתו, ואם לא הזכיר שם ה' יכול לחזור ולתקן ולומר "שים שלום" כמנהג הקבוע בתפילת שחרית.

אחר סיום הברכה אומרים "יהיו לרצון...", "אלהי נצור" ושבים ואומרים "יהיו לרצון...". יש הנוהגים לומר פסוק המתחיל באות של תחילת שמו, ומסתיים באות המסיימת את שמו או ששמו נמצא בפסוק זה בפירוש. כן ראוי להתפלל בקשות פרטיות מקירות ליבו באותו מקום, שאחר "יהיו לרצון" השני סיים תפילתו.

לאחר מכן צועד ג' צעדים בכפיפות הראש והגב, קורא לשמאלו שהוא ימין השכינה ואומר "עושה שלום במרומיו", לימינו ואומר "הוא יעשה שלום עלינו", ישתחוה לפניו ויאמר "ועל כל ישראל ואמרו אמן", ויזדקף. אחר כן יאמר "יהי רצון...". את הצעדים יתחיל ברגל שמאלו על הצער שפרד מהשכינה הקדושה, עוד צעד בימין וישווה רגליו ברגל שמאל.

אחר שהלך לאחוריו ימתין עד שיגיע השליח ציבור לקדושה, ובתפילת ערבית עד התחלת אמירת הקדיש. אדם המתפלל ביחידות יעמוד במקומו עד כדי שיעור הליכת שני מטרים ורק אז ישוב למקומו. במקרה שאדם עומד מאחוריו במרחק שני מטרים לא יפסע לאחוריו עד אשר הלה יסיים תפילתו.

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

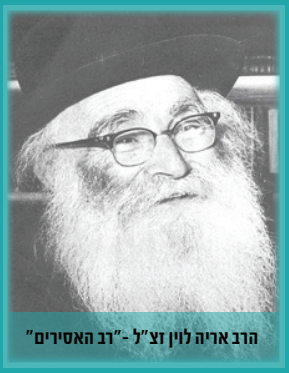

הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

שו"ת

עם הרב חיים אידלס

שאלה | כיצד יש לנהוג לגבי אמירת 'בית סופריהם' בברכת 'על הצדיקים'?

תשובה | בסידור הרמ"ק כתוב במפורש את הנוסח 'בית סופריהם', ולחילופין בסידור הרמב"ם ועוד סידורים לא נכתבה פסקה זו כלל. אבל מצאתי בשם רבי פנחס מקאריץ זי"ע שאמר שכת ש"צ שר"י היא זו שהחדירה את המילה הזו.

ונעיר שגם הפסקה 'ועל חסדך הגדול באמת ובתמים נשעננו', שלא קיימת בנוסח אשכנז, וצ"ע איך אדם יאמר משפט כזה על עצמו. יש אומרים שהכוונה כלפי מעלה, ויש אומרים שהכוונה לאבות הקדושים- 'באמת' - זה יעקב, 'הגדול' - זה יצחק, "ויגדל האיש", 'חסדך' - "אברהם אוהבי" - מידת חסד.

שאלה | היום ראיתי את המתפלל שלידי ששכח לומר 'יעלה ויבוא' ואמרתי לו תוך כדי תפילת- לחש שלי) בשקט 'יעלה ויבוא', האם עשיתי נכון או לא?

תשובה | שגה כבודו באופן שתיקן את חברו, כיוון שאתה עצמך באמצע שמונה-עשרה ואסור לך להפסיק בדיבור. מה שיכולת לעשות זה לרמוז לו בידיים או בקול שהוא יבין וייזכר כדי שלא יצטרך לחזור שוב על כל תפילת שמונה עשרה, כן פסקו מרנן האגרות משה (ח"ד סי' ט"ז) והגרש"ז (הלי"ש פרק ח' ו').

טלפון: 1700-700-999 | דוא"ל: ish.tsadik@gmail.com | אתר: www.ish-tsadik.org.il